

**MEDNARODNI STANDARDI
ZA FITOSANITARNE UKREPE**

URAVNAVANJE ŠKODLJIVIH ORGANIZMOV

**DOLOČITEV STATUSA ŠKODLJIVEGA ORGANIZAMA
NA NEKEM OBMOČJU**

*Sekretariat Mednarodne konvencije o varstvu rastlin
FAO pri Združenih narodih
Rim, 1998*

VSEBINA

MEDNARODNI STANDARDI ZA FITOSANITARNE UKREPE.....	0
URAVNAVANJE ŠKODLJIVIH ORGANIZMOV	0
DOLOČITEV STATUSA ŠKODLJIVEGA ORGANIZMA NA NEKEM OBMOČJU	0
UVOD.....	2
OBSEG	2
REFERENCE.....	2
DEFINICIJE IN KRATICE#	2
POVZETEK ZAHTEV	4
SPLOŠNE ZAHTEVE ZA DOLOČITEV STATUSA ŠKODLJIVEGA ORGANIZMA NA NEKEM OBMOČJU	5
1. NAMENI DOLOČITEV STATUSA ŠKODLJIVEGA ORGANIZMA	5
2. EVIDENCA ŠKODLJIVIH ORGANIZMOV	6
2.1 <i>Spis škodljivega organizma</i>	6
2.2 <i>Zanesljivost</i>	6
3. STATUS ŠKODLJIVEGA ORGANIZMA NA OBMOČJU	7
3.1 <i>Opis statusa škodljivega organizma na območju</i>	7
3.1.1 Navzočnost.....	7
3.1.2 Odsotnost	8
3.1.3 Prehodnost.....	9
4. PRIPOROČENI NAČINI POROCANJA	10

UVOD

OBSEG

Standard opisuje vsebino spisa škodljivega organizma in uporabo spisov škodljivih organizmov in drugih informacij pri določitvi statusa škodljivega organizma na območju. Podane so definicije kategorij statusa škodljivega organizma kot tudi priporočila za dobro prakso poročanja.

Standard je bil odobren novembra 1997 na 29. zasedanju konference FAO. Datum revizije za ta standard je december 2003 ali drugi datumi, o katerih se dogovori komisija za fitosanitarne ukrepe.

REFERENCE

- FAO Glossary of Phytosanitary Terms*, FAO Plant Protection Bulletin 38 (1) (1990): 5-23.
Guidelines for pest eradication programmes, 1998. ISPM Pub. No. 9, FAO, Rome.
Guidelines for pest risk analysis, 1996. ISPM Pub. No. 2, FAO, Rome.
Guidelines for surveillance, 1998. ISPM Pub. No. 6, FAO, Rome.
International Plant Protection Convention, 1992. FAO, Rome.
New Revised Text of the International Plant Protection Convention, 1997. FAO, Rome.
Principles of plant quarantine as related to international trade, 1995. ISPM Pub. No. 1, FAO, Rome.
Requirements for the establishment of pest free areas, 1996. ISPM Pub. No.4, FAO, Rome.
#Revidiran FAO Slovar fitosanitarnih izrazov, ICPM, Rim, nov.1999

DEFINICIJE IN KRATICE[#]

Območje	Uradno določena država, del države ali več delov različnih držav. (FAO, 1990, revidirano na podlagi GATT SPS sporazuma, FAO, 1995)	<i>Area; An officially defined country, part of a country, or all parts of several countries (FAO, 1990; revised on basis of GATT SPS agreement, FAO, 1995)</i>
Blago	Vrsta rastlin, rastlinskih proizvodov ali drugih nadzorovanih predmetov , ki se prevažajo zaradi trgovanja ali drugih namenov. (FAO, 1990)	<i>Commodity; A type of plant, plant product or other regulated article being moved for trade or other purpose (FAO, 1990)</i>
Seznam škodljivih organizmov glede na blago	Seznam škodljivih organizmov , ki so navzoči na območju in so lahko povezani z določenim blagom . (CEPM, 1996)	<i>Commodity pest list; A list of pests occurring in an area which may be associated with a specific commodity (CEPM, 1996)</i>
Sistematična raziskava za ugotavljanje meja razširjenosti	Ugotavljanje zdravstvenega stanja , ki se izvaja z namenom ugotavljanja mej območja , ki velja za napadeno ali nenapadeno s škodljivim organizmom . (FAO, 1990)	<i>Delimiting survey; A survey conducted to establish the boundaries of an area considered to be infested by or free from a pest (FAO, 1990)</i>

[#] Dopolnitev z zadnjimi veljavnimi spremembami (op. urednice)

Sistematična raziskava za ugotavljanje navzočnosti	Ugotavljanje zdravstvenega stanja , ki se izvaja na območju , da bi ugotovili navzočnost škodljivih organizmov . (FAO, 1990)	Detection survey ; <i>A survey conducted in an area to determine if pests are present (FAO, 1990)</i>
Seznam škodljivih organizmov po gostitelju	Seznam škodljivih organizmov , ki napadajo rastlinsko vrsto na splošno ali na območju. (CEPM, 1996, revizija CEPM, 1999)	Host pest list ; <i>A list of pests that infest a plant species globally or in an area (CEPM, 1996; revised CEPM, 1999)</i>
Gostitelji škodljivega organizma	Vrste rastlin , ki lahko v naravnih razmerah omogočajo razvoj določenega škodljivega organizma . (FAO, 1990)	Host range ; <i>The species of plants capable, under natural conditions, of sustaining a specific pest (FAO, 1990)</i>
IPPC	Kratika za Mednarodno konvencijo o varstvu rastlin, določena v FAO v Rimu leta 1951 in pozneje dopolnjena. (FAO, 1990)	IPPC ; <i>Acronym for the International Plant Protection Convention, as deposited with FAO in Rome in 1951 and as subsequently amended (FAO, 1990)</i>
Spremljanje	Stalni uradni postopek ugotavljanja fitosanitarnih razmer. (CEPM, 1996)	Monitoring ; <i>An official ongoing process to verify phytosanitary situations (CEPM, 1996)</i>
Stalna sistematična raziskava	Trajno ugotavljanje zdravstvenega stanja , da bi preverili značilnosti populacije škodljivega organizma . (FAO, 1990)	Monitoring survey ; <i>An ongoing survey to verify the characteristics of a pest population (FAO, 1995)</i>
Državna organizacija za varstvo rastlin	Uradna služba, ki jo ustanovi Vlada, in ki izvaja naloge določene z IPPC . (FAO, 1990)	National Plant Protection Organization (NPPO) ; <i>Official service established by a Government to discharge the functions specified by the IPPC (FAO, 1990)</i>
Navzočnost	Navzočnost škodljivega organizma na območju , za katerega je bilo uradno sporočeno, da je avtohton ali vnesen in za katerega ni bilo uradno sporočeno, da je izkoreninjen . (FAO, 1990; revidirano FAO, 1995)	Occurrence ; <i>Presence in an area of a pest, officially reported to be indigenous or introduced, and not officially reported to have been eradicated (FAO, 1990; revised FAO, 1995; formerly Occur)</i>
Uraden	Ustanovljen, pooblaščen ali izveden z Državno organizacijo za varstvo rastlin . (FAO, 1990)	Official ; <i>Established, authorized or performed by a National Plant Protection Organization (FAO, 1990)</i>
Pot	Katerikoli način, ki omogoča vstop ali širjenje škodljivega organizma . (FAO; 1990; revidirano FAO, 1995)	Pathway ; <i>Any means that allows the entry or spread of a pest (FAO; 1990; revised FAO, 1995)</i>
Škodljivi organizem	Katerakoli vrsta, sev, linija ali biotip rastline, živali ali patogena, ki je škodljiv rastlinam ali rastlinskim proizvodom . (FAO, 1990; revidirano FAO, 1995, IPPC, 1997)	Pest ; <i>Any species, strain or biotype of plant, animal or pathogenic agent, injurious to plants or plant products (FAO, 1990; revised FAO, 1995; IPPC 1997)</i>
Nenapadeno območje	Območje , v katerem določen škodljivi organizem ni navzoč , kar je bilo znanstveno dokazano in v katerem se, kjer je to ustrezno, tako stanje tudi uradno vzdržuje. (FAO, 1995)	Pest free area ; <i>An area in which a specific pest does not occur as demonstrated by scientific evidence and in which, where appropriate, this condition is being officially maintained (FAO, 1995)</i>
Analiza nevarnosti škodljivega organizma	Vrednotenje bioloških ali drugih znanstvenih in gospodarskih dejstev za odločitev ali naj škodljivi organizem reguliramo in kakšne fitosanitarne ukrepe naj izvajamo (FAO, 1995); revizija IPPC, 1997)	Pest risk analysis ; <i>The process of evaluating biological or other scientific and economic evidence whether a pest should be regulated and the strength of any phytosanitary measures to be taken against it (FAO, 1995; revised IPPC, 1997)</i>

Stalni nadzor	Uradni postopek zbiranja in shranjevanja podatkov o navzočnosti škodljivega organizma ali njegovi odsotnosti, s sistematično raziskavo, spremljanjem ali z drugim postopkom. (CEPM, 1996)	Surveillance ; An official process which collects and records data on pest occurrence or absence by survey, monitoring or other procedure (CEPM, 1996)
Sistematična raziskava (za ugotavljanje zdravstvenega stanja)	Uradni postopek, ki se izvaja v določenem časovnem obdobju, da se določijo značilnosti populacije škodljivega organizma ali da se določi katera vrsta škodljivega organizma je navzoča na območju . (FAO, 1990; spremenjen z CEPM, 1996)	Survey ; An official procedure conducted over a defined period of time to determine the characteristics of a pest population or to determine which species occur in an area (FAO, 1990; modified by CEPM, 1996)

POVZETEK ZAHTEV

Evidence škodljivih organizmov so bistveni sestavni deli informacij, ki se uporabljajo pri ugotavljanju statusa škodljivega organizma na nekem območju. Vse države uvoznice in izvoznice potrebujejo informacije v zvezi s statusom škodljivih organizmov za analize nevarnosti škodljivih organizmov, za izoblikovanje in izpolnjevanje uvoznih predpisov ter za uvedbo in vzdrževanje nenapadenih območij.

Spis škodljivega organizma daje informacije v zvezi s prisotnostjo ali odsotnostjo škodljivega organizma, čas in lokacijo opazanj, gostitelja/gostiteljev, kjer je ustrezno, opaženo škodo kakor tudi reference in druge zadevne informacije, ki se nanašajo na eno samo opazanje. Zanesljivost evidenc škodljivih organizmov temelji na upoštevanju podatkov v zvezi z osebo, ki jih je zbrala/identificirala, s sredstvi strokovne identifikacije, z lokacijo in časom vpisa v evidenco ter z beleženjem/objavo evidence.

Določitev statusa škodljivega organizma zahteva strokovno presojo glede razpoložljivih informacij o trenutni navzočnosti škodljivega organizma na nekem območju. Status škodljivega organizma se določi z uporabo informacij iz individualnih evidenc škodljivih organizmov, iz evidenc škodljivih organizmov, ki izhajajo iz spremljanj, iz podatkov o odsotnosti škodljivega organizma, iz ugotovitev splošnega stalnega nadzora in iz znanstvenih publikacij in baz podatkov.

Status škodljivega organizma je podan v tem standardu v smislu treh kategorij, ki obsegajo različne končne določitve:

- *navzočnost* škodljivega organizma – ki vodi k določitvam, kot so “navzoč v vseh delih države”, “prisoten samo na nekaterih območjih” i.t.d.
- *odsotnost* škodljivega organizma – ki vodi k določitvam, kot so “zabeležke o škodljivem organizmov ne obstajajo”, “škodljivi organizem izkoreninjen”, “škodljivi organizem ni več navzoč” i.t.d.,
- *prehodnost* škodljivega organizma – ki vodi k določitvam, kot so “nedejaven”, “dejaven, pod nadzorom” in “dejaven, v postopku izkoreninjenja”.

Za lažje mednarodno sodelovanje med pogodbenimi stranmi pri izpolnjevanju njihovih obveznosti priporočanju o navzočnosti, izbruhu ali širjenju škodljivih organizmov bi se morale Državne organizacije za varstvo rastlin (NPPO) ali druge organizacije ali osebe, ki se ukvarjajo z beleženjem navzočnosti, odsotnosti ali prehodnosti škodljivih organizmov, držati ustaljene prakse o poročanju. Ta praksa se nanaša na uporabo natančnih, zanesljivih podatkov za evidence škodljivih organizmov, pravočasno deljenje informacij o statusu škodljivih organizmov, spoštuječ pri tem zakonite interese vseh zadevnih strani in upoštevajoč določitev statusa škodljivih organizmov v tem standardu.

SPLOŠNE ZAHTEVE ZA DOLOČITEV STATUSA ŠKODLJIVEGA ORGANIZMA NA NEKEM OBMOČJU

1. Nameni določitev statusa škodljivega organizma

Spis škodljivega organizma (*pest record*) je dokumentiran dokaz, ki nakazuje navzočnost ali odsotnost določenega škodljivega organizma na določeni lokaciji in ob določenem času znotraj nekega območja, navadno države, pod opisanimi okoliščinami. Spisi škodljivih organizmov se uporabljajo skupaj z drugimi informacijami za določitev statusa zadevnega škodljivega organizma na tem območju.

Na splošno sta določilo o zanesljivi evidenci škodljivega organizma in določitev statusa škodljivega organizma bistvena sestavna dela številnih aktivnosti, ki jih pokrivajo Mednarodna konvencija o varstvu rastlin (IPPC), načela, navedena v Mednarodnih standardih za fitosanitarne ukrepe (ISPM): *Načela rastlinske karantene v povezavi z mednarodno trgovino* in mednarodni standardi za fitosanitarne ukrepe, ki so se razvili iz le-teh.

Države uvoznice potrebujejo informacije o statusu škodljivega organizma, da:

- izvajajo analizo nevarnosti škodljivega organizma (PRA) za škodljivi organizem v drugi državi,
- oblikujejo fitosanitarne predpise, ki preprečujejo vstop, naselitev ali širjenje škodljivega organizma,
- izvajajo PRA na nekarantenskem škodljivem organizmu na svojem ozemlju za namenom, da ga nadzorujejo.

Države izvoznice potrebujejo informacije o statusu škodljivega organizma, da:

- izpolnjujejo uvozne predpise tako, da ne izvažajo pošiljk, ki so okužene z nadzorovanim škodljivim organizmom države uvoznice,
- izpolnjujejo zahteve po informacijah iz drugih držav za namene PRA na škodljivih organizmih na svojem ozemlju.

Vse države lahko informacije o statusu škodljivega organizma uporabijo za:

- namene analize nevarnosti - PRA,

- načrtovanje državnih, regionalnih in mednarodnih programov ravnanja v primeru nevarnosti škodljivega organizma,
- izoblikovanje državnih spiskov škodljivih organizmov,
- uvedbo in vzdrževanje nenapadenih območij.

Informacije o statusu škodljivega organizma na območjih, v državah in regijah se lahko uporabi za ugotavljanje globalne razširjenosti nekega škodljivega organizma.

2. Evidenca škodljivih organizmov

2.1 Spis škodljivega organizma

Mednarodni standard za fitosanitarne ukrepe (ISPM 6) *Smernice za stalni nadzor* opisuje elemente informacij is splošnega stalnega nadzora in specifičnih sistematičnih raziskav, ki jih je mogoče vključiti v spis škodljivega organizma. Osnovne informacije, ki so potrebne v spisu škodljivega organizma, vključujejo:

- veljavno znanstveno ime organizma vključno s, kjer je ustrezno, podspecifičnimi izrazi (sev, biotip i.t.d.),
- življenjsko fazo ali stanje,
- taksonomsko skupino,
- metodo identifikacije,
- leto in mesec, če je znan, ko je bil zabeležen; dan se običajno zahteva le za specifične okoliščine (na primer prvo odkritje določenega škodljivega organizma, monitoring škodljivega organizma),
- lokacijo, na primer lokacijsko kodo, naslove, geografske koordinate; navesti je treba pomembne okoliščine, kakršne nastopijo, če je škodljivi organizem zaščiteno gojen (na primer v rastlinjakih),
- znanstveno ime gostitelja, če je ustrezno,
- škodo na gostitelju ali okoliščine zbiranja (na primer past ali vzorec tal), kot je ustrezno,
- prevladovanje, navedba ravni prisotnosti škodljivega organizma ali števila škodljivih organizmov,
- bibliografske reference, če obstajajo.

Spisek referenc je naveden v Aneksu k temu standardu za konzultacijo pri pripravi evidence škodljivih organizmov.

2.2 Zanesljivost

Informacije v evidencah škodljivih organizmov so na voljo iz mnogih virov in raven njihove zanesljivosti je različna. Nekateri ključni elementi so identificirani v naslednji tabeli. Čeprav tabela navaja kategorije v padajočem zaporedju relativne zanesljivosti, je treba priznati, da niso toge in je njihov namen le zagotoviti smernice pri ocenjevanju evidence. Še zlasti je treba upoštevati, da se škodljivi organizmi razlikujejo glede na raven strokovnega znanja, potrebnega za njihovo identifikacijo.

Državne organizacije za varstvo rastlin so odgovorne za zagotavljanje natančnih informacij o evidencah škodljivih organizmov, če jih kdo zahteva.

Tabela. Smernice za ocenjevanje zanesljivosti evidence škodljivega organizma (viri so naštetih od najbolj zanesljivih do najmanj zanesljivih).

1. Osebe, ki zbirajo/identificirajo	2. Strokovna identifikacija	3. Lokacija in datum	4. Zabeležka/ objava
a. strokovnjak taksonom	a. razlikovalna biokemična ali molekularna diagnoza	a. sistematična raziskava meja razširjenosti ali navzočnosti	a. NPPO zabeležka /RPPO objava (kjer je izvedensko poročilo)
b. strokovnjak, diagnostik	b. primerek ali kultura vzdrževana v uradni zbirki, taksonomski opis, ki ga naredi strokovnjak	b. druge sistematične raziskave na polju ali na mestih pridelave	b. Izvedensko poročilo znanstvene ali strokovne revije
c. znanstvenik	c. primerek v splošni zbirki	c. priložnostno ali naključno opažanje na terenu, morebiti brez definirane lokacije/datuma	c. Uradna arhivska zabeležka
d. tehnik	d. opis in fotografija	d. opažanje pri/v proizvodih in stranskih proizvodih; zadržanje pošiljke	d. znanstvene ali strokovne revije brez indeksa citiranosti
e. strokovnjak amater	e. samo vizualni opis	e. natančna lokacija in datum neznana	e. objava amaterskega specialista
f. nestrokovnjak	f. metoda identifikacije neznana		f. neobjavljen znanstven ali strokovni dokument
g. oseba, ki zbira oz. identificira ni znana			g. nestrokovna objava; periodika/časopis
			h. osebno komuniciranje; neobjavljeno

3. Status škodljivega organizma na območju

3.1 Opis statusa škodljivega organizma na območju

Določitev statusa škodljivega organizma zahteva strokovno presojo o trenutni razširjenosti škodljivega organizma na nekem območju. Ta presoja temelji na sintezi evidenc škodljivega organizma in informacij iz drugih virov. Tako sedanje kot arhivske zabeležke se uporabljajo pri ocenjevanju sedanjega položaja. Status škodljivega organizma se lahko opiše po naslednjih kategorijah:

3.1.1 Navzočnost

Škodljivi organizem je navzoč, če evidence navajajo, da je avtohton ali vnesen. Če je škodljivi organizem navzoč in so na voljo dovolj zanesljive evidence, je morda mogoče označiti njegovo razširjenost z uporabo izrazov ali kombinacij izrazov, kakršni so naslednji primeri:

Navzoč: na vsem območju / *Present: in all parts of the area*

Navzoč: samo na nekaterih območjih / *Present: only in some areas*

Navzoč: razen v določenih nenapadenih območjih / *Present: except in specified pest free areas*

Navzoč: na vseh delih območja, kjer rastejo gostiteljske rastline / *Present: in all parts of the area where host crop(s) are grown*

Navzoč: samo na nekaterih območjih, kjer rastejo gostiteljske rastline / *Present: only in some areas where host crop(s) are grown*

Navzoč: samo v varovani pridelavi / *Present: only in protected cultivation*

Navzoč: sezonsko / *Present: seasonally*

Navzoč: vendar uravnavan / *Present: but managed*

Navzoč: predmet uradnega obvladovanja / *Present: subject to official control*

Navzoč: v postopku izkoreninjenja / *Present: under eradication*

Navzoč: majhna zastopanost / *Present: at low prevalence.*

Lahko se uporabijo drugi opisni izrazi, kot je ustrezno. Če je na voljo malo zabelezk, bo težko označiti razširjenost.

Kot je ustrezno, je koristno označiti prevladovanje škodljivega organizma (na primer splošen, občasen, redek) in stopnjo škode in/ali izgub, ki jih škodljivi organizem povzroči na zadevnih gostiteljih.

3.1.2 Odsotnost

Če ne obstajajo zabeležke o navzočnosti škodljivega organizma v podatkih o splošnem stalnem nadzoru na nekem območju, je razumno sklepati, da škodljivega organizma ni in ni bil nikoli navzoč. To je lahko podprto s specifičnimi zabeležkami (spisi) o odsotnosti.

Lahko pa tudi sklepamo, da škodljivega organizma ni na območju, čeprav obstajajo zabeležke, ki dopuščajo domnevo o nasprotnem. Te različne situacije so opisane spodaj. Odsotnost lahko potrdijo tudi specifične raziskave zdravstvenega stanja (Glej ISPM: *Smernice za stalen nadzor*) in v tem primeru bi bilo treba dodati besede "potrjeno s sistematično raziskavo". Podobno bi bilo treba, kadar se uvede nenapadeno območje skladno z ustreznim ISPM (Glej ISPM: *Zahteve za uvedbo nenapadenih območij*), dodati besede "Razglašeno nenapadeno območje".

Odsoten: ni zabelezk o škodljivem organizmu / Absent: no pest records

Splošen stalni nadzor nakazuje, da škodljivega organizma ni na območju in da nikoli ni bil ugotovljen.¹

Odsoten: škodljivi organizem izkoreninjen / Absent: pest eradicated

¹ Uporabljena priredba standardnega stavka "Absent, no pest records" kot "Ni znano, če je vrsta navzoča" se mi ne zdi posrečena, ker preveč izraža pomanjkljivo vedenje o tem. Predlagam npr. naslednje možnosti: "Navzočnost vrste (doslej) ni bila ugotovljena" ali "Vrsta (doslej) ni bila najdena" ali "Ni navedb o navzočnosti vrste" ali "Ni znano, da bi bila vrsta navzoča" v Sloveniji.

Evidenca škodljivega organizma nakazuje, da je bil v preteklosti navzoč. Dokumentiran program za izkoreninjenje škodljivega organizma je bil izveden in je bil uspešen (Glej ISPM 9: Smernice programov za izkoreninjenje škodljivih organizmov). Stalen nadzor potrjuje nenehno odsotnost.

Odsoten: škodljivi organizem ni večnavzoč / Absent: pest no longer present

Spis škodljivega organizma nakazuje, da je bil škodljivi organizem prehodni in naseljen v preteklosti, splošen stalen nadzor pa navaja, da škodljivi organizem ni več navzoč. Razlog/i lahko vključuje/jo:

- klimatske in druge naravne omejitve ustalitve škodljivega organizma,
- spremembe v zvezi z gojenjem gostiteljev,
- spremembe v zvezi kultivarji,
- spremembe v praksi kmetijskega obdelovanja.

Odsoten: zabeležke o škodljivem organizmu neveljavne / Absent: pest records invalid

Evidenca škodljivega organizma nakazuje navzočnost škodljivega organizma, toda zaključek je, da so zabeležke neveljavne ali da niso več veljavne kot v naslednjih uradno razglašanih primerih:

- spremembe v taksonomiji,
- napačna identifikacija,
- zmotna zabeležka,
- spremembe državnih meja, kjer se bo morda potreboval ponovna razlaga zabeležke.

Odsoten: zabeležke o škodljivem organizmu nezanesljive / Absent: pest records unreliable

Evidenca škodljivega organizma nakazuje navzočnost škodljivega organizma, toda določitev vodi k sklepu, da so zabeležke nezanesljive kot v naslednjih uradno razglašanih primerih:

- dvoumna nomenklatura,
- zastarela identifikacija ali zastarele diagnostične metode,
- zabeležke ne morejo veljati za zanesljive (Glej Tabela).

Odsoten: samo preprežen / Absent: intercepted only

Po zabeležkah je bil škodljivi organizem zabeležen samo na pošiljkah na vstopnem mestu ali na začetnem kraju namembnosti ali ko je bil v pridržanju pred sprostitvijo, tretiranjem ali uničenjem. Stalen nadzor potrjuje, da se škodljivi organizem ni naselil.

3.1.3 Prehodnost

Status škodljivega organizma velja za prehodnega, kadar je škodljivi organizem navzoč, vendar na osnovi strokovne ocene ni pričakovati, da bi prišlo do naselitve. Obstajajo trije tipi prehodnih škodljivih organizmov:

Prehoden: nedejaven / Transient: non-actionable

Škodljivi organizem je bil odkrit le kot individualno navzoč ali kot izolirana populacija, ne pričakuje se, da bo preživel in uvedeni niso bili nobeni fitosanitarni ukrepi.

Prehoden: dejaven, pod nadzorom / Transient: actionable, under surveillance

Škodljivi organizem je bil odkrit le kot individualno navzoč ali kot izolirana populacija, ki lahko preživi v bližnji prihodnosti, vendar ni pričakovati, da se bo naselil. Izvajajo se ustrezni fitosanitarni ukrepi, vključno s stalnim nadzorom.

Prehoden: dejaven, v postopku izkoreninjenja / Transient: actionable, under eradication

Škodljivi organizem je bil odkrit kot izolirana populacija, ki lahko preživi v bližnji prihodnosti in se lahko brez fitosanitarnih ukrepov za izkoreninjenje naseli. Uvedeni so bili ustrezni fitosanitarni ukrepi za izkoreninjenje.

3.2 Določitev statusa škodljivega organizma na območju

Določitev statusa škodljivega organizma preskrbi NPPO. Posledica določitve je, da se odloči za najbolj ustrezen opis statusa škodljivega organizma na nekem območju (Glej pod 3.1), ki temelji na dodatnih informacijah. Te lahko vključujejo:

- spise individualnih škodljivih organizmov,
- spise škodljivih organizmov iz sistematičnih raziskav,
- evidence ali drugi pokazatelji odsotnosti škodljivega organizma,
- rezultati splošnega stalnega nadzora,
- informacije iz znanstvenih objav in baz podatkov,
- fitosanitarni ukrepi, ki se uporabljajo za preprečevanje vnosa ali širjenja,
- druge informacije, ki so pomembne za ocenjevanje odsotnosti ali prisotnosti škodljivega organizma.

Zanesljivost in doslednost informacij bi bilo treba upoštevati. Še zlasti je potrebna natančna presoja, kadar so si informacije v nasprotju.

4. Priporočeni načini poročanja

Po IPPC-ju imajo pogodbene strani obveznost (Glej Novo revidirano besedilo: Člen VII 1a), da poročajo o “navzočnosti, izbruhu ali širjenju škodljivih organizmov”, po določitvi tega standarda pa informacije v zvezi s “statusom škodljivega organizma na nekem območju” sodijo sem. Ta standard ne obravnava obveznosti poročanja, temveč kakovost sporočenih informacij. Natančna poročila so bistveni del mednarodnega sodelovanja na področju pospeševanja trgovine. Če se škodljivi organizmi ne odkrijejo in se o njih ne poroča, nenatančna, nepopolna, nepravočasna ali narobe razlagana poročila, vse naštetu lahko vodi k nastanku neupravičenih ovir za trgovino, ali pa k vnosu in/ali širjenju škodljivih organizmov.

Osebe ali organizacije, ki se ukvarjajo z zbiranjem poročil o škodljivih organizmih, bi se morale držati priporočil tega standarda in Državni organizaciji za varstvo rastlin zagotoviti natančne in popolne podrobnosti, preden na splošno poročajo o informacijah.

Če naj se ravnajo po dobri praksi poročanja, bi morale Državne organizacije za varstvo rastlin:

- določitev statusa škodljivega organizma na nekem območju postaviti na temelje najbolj zanesljivih in pravočasnih razpoložljivih informacij,
- pri izmenjavi informacij o statusu škodljivih organizmov med državami upoštevati kategorije in določitve statusov škodljivih organizmov, določene v tem standardu,
- kar najhitreje obvestiti Državno organizacijo za varstvo rastlin (NPPO) poslovnih partnerjev in njihovo Regionalno organizacijo za varstvo rastlin (RPPO), kjer je ustrezno, o pomembnih spremembah statusa škodljivega organizma in jim še zlasti posredovati poročila o na novo naseljenih škodljivih organizmih,
- šele po konzultaciji z državo izvoznico poročati drugim državam o prestrezanju nadzorovanih škodljivih organizmov, ki napeljuje na spremembo statusa škodljivega organizma v državi izvoznici,
- ko se zave sicer neposredovane evidence škodljivega organizma v drugi državi, lahko NPPO poroča o njem drugim državam ali regionalnim organizacijam za varstvo rastlin šele po informiranju, in, kjer je mogoče, po konzultiranju z zadevno Državno organizacijo za varstvo rastlin,
- v izvedljivem obsegu izmenjevati informacije o statusu škodljivega organizma v skladu s členoma VII (2j) in VIII (1a in 1c) Mednarodne konvencije o varstvu rastlin s pomočjo sredstva in jezika, ki sta sprejemljiva obema stranema,
- kar najhitreje popraviti zmotne zabeležke.

Appendix. Useful References.

This listing is for reference purposes only. The references here are widely available, easily accessible and generally recognized as authoritative. The list is not comprehensive or static, nor is it endorsed as a standard under this ISPM.

Nomenclature, Terminology and General Taxonomy

Bayer coding system, 1996. European and Mediterranean Plant Protection Organization, Paris, France.

BioNET-INTERNATIONAL: global network for Biosystematics. CAB International, Wallingford, UK.

Codes for the representation of names of countries, ISO 3166. International Organization for Standards, Geneva, Switzerland (English/French).

Dictionnaire des agents pathogènes des plantes cultivées, 1992. I. Fiala & F. Fèvre, Institut National de la Recherche Agronomique, Paris, France (English/French/Latin).

Glossary of plant pathological terms, 1997. M.C. Shurtleff & C.W. Averre, American Phytopathological Society, St. Paul MN, USA.

Glossary of phytosanitary terms, 1997. ISPM Pub. No. 5, FAO, Rome, Italy (Arabic/Chinese/English/French/Spanish).

International code of botanical nomenclature. International Botanical Congress.

International code of nomenclature for cultivated plants. International Bureau for Plant Taxonomy and Nomenclature, Utrecht, Netherlands.

International code of zoological nomenclature. International Commission on Zoological Nomenclature.

United Nations Terminology Bulletin No. 347, 1995. Office of Conference and Support Services, United Nations, NY (UN Member names in Arabic/Chinese/English/French/ Russian/Spanish).

General Pest Identification and Distribution

CABPEST CD-ROM. CAB International, Wallingford, UK.

Crop protection compendium CD-ROM. CAB International, Wallingford, UK.

Descriptions of fungi and bacteria. CAB International, Surrey, UK.

Distribution maps of pests. CAB International, Wallingford, UK.

Hojas de datos sobre plagas y enfermedades agrícolas de importancia cuarentenaria para los países miembros del OIRSA, volúmenes 1-4, 1994-1996. Organismo Internacional Regional de Sanidad Agropecuaria, El Salvador.

Mammal species of the world: a taxonomic and geographical reference, 1982. Honacki *et al.* eds, Allen Press Inc., Kansas, USA.

Plant pathologist's pocketbook, 2nd ed., 1983. CAB International Mycological Institute, Surrey, UK (Arabic ed., 1990, CABI/FAO; Spanish ed., 1985, published by FAO Regional Office for Latin America and the Caribbean, Santiago, Chile, in cooperation with CABI).

Quarantine pests for Europe, 2nd ed.: Data sheets on quarantine pests for the European Union and for the European and Mediterranean Plant Protection Organization, 1997. I.M. Smith *et al.* eds, CABI/EPPO, CAB International, Wallingford, UK.

Bacteria

Guide to plant pathogenic bacteria, 2nd ed., 1997. J.F. Bradbury & G.S. Saddler, CAB International Mycological Institute, Surrey, UK.

Names of plant pathogenic bacteria 1864-1995, 1996. J. Young *et al.*, *Ann. Rev. Phytopathology*: 721-763.

Fungi

Ainsworth & Bisby's dictionary of the fungi, 8th ed., 1995. D.L. Hawksworth *et al.*, CAB International Mycological Institute, Surrey, UK.

Index of fungi. CAB International Mycological Institute, Surrey, UK.

Insects and Mites

ANI-CD: Arthropod name index on CD-ROM. CAB International, Wallingford, UK.

Insects of economic importance: a checklist of preferred names, 1989. A.M. Wood, CAB International, Wallingford, UK.

Nematodes

Aphelenchidae, Longidoridae and Trichodoridae: their systematics and bionomics, 1993. D.J. Hunt, CAB International, Wallingford, UK.

Catalog of the Order Tylenchida, 1991. B.A. Ebsary, Agriculture Canada.

NEMA-CD-ROM. CAB International, Wallingford, UK.

Plant Diseases

Common names for plant diseases, 1996. Compiled by APS Committee on Standardization of Common Names for Plant Diseases, American Phytopathological Society, St. Paul, MN, USA. Searchable on the APSnet Internet site at: <http://www.scisoc.org/resource/common/>.

Disease Compendium Series, American Phytopathological Society, St. Paul, MN, USA.

Distribution maps of plant diseases. CAB International, Wallingford, UK.

Multilingual compendium of plant diseases, vols. 1 (1976), 2 (1977). American Phytopathological Society, St. Paul MN, USA (Crosslingual: 23 languages).

Plant diseases of international importance, 4 vols., 1992. Prentice Hall, NJ, USA.

Plants and Weeds

A checklist of names for 3,000 vascular plants of economic importance. Rev., 1986. E. Terrell *et al.*, USDA Agricultural Research Service, Washington DC, USA.

Grass Weeds 1 (1980), Grass Weeds 2 (1981), Monocot Weeds 3 (1982). Ciba-Geigy Ltd., Basle, Switzerland (English/French/German/Spanish).

Index Kewensis. Royal Botanic Gardens, Kew, Surrey, UK.

Plants and plant products, 1983. FAO Terminology Bulletin 25, Rome, Italy (English/ French/German/Spanish).

Scientific and common names of 7,000 vascular plants in the United States, 1995. L. Brako *et al.*, American Phytopathological Society, St. Paul MN, USA.

Vascular plant families and genera, 1992. R.K. Brummitt, Royal Botanic Gardens, Kew, Surrey, UK.

World weeds: natural histories and distribution, 1997. L.G. Holm *et al.*, John Wiley & Sons, NY, USA.

Viruses

Descriptions of plant viruses. Association of Applied Biologists, Institute of Horticultural Research, Wellesbourne, UK.

VIDE database. A. Brunt *et al.* eds, Searchable on the *Plant Viruses Online* site on the Internet at: <http://biology.anu.edu.au/Groups/MES/vide/refs.htm>.

Viruses of plants, 1996. A. Brunt *et al.*, CAB International, Wallingford, UK.

Virus taxonomy: classification and nomenclature of viruses, 1995. F.A. Murphy *et al.* eds, Sixth Report of the International Committee on Taxonomy of Viruses. Archives of Virology/Supplement 10, Springer Verlag, Vienna, New York. The *Index virum* files are searchable on the Internet at: <http://life.anu.edu.au/viruses/Ictv/i>